Ήταν 12 Οκτωβρίου του 1944, ακριβώς πριν από εβδομήντα χρόνια, όταν ο τελευταίος Γερμανός στρατιώτης κατέβασε τη σβάστικα από την Ακρόπολη της Αθήνας κι αποχώρησε βιαστικά, ενώ εκατοντάδες χιλιάδες λαού ξεχύνονταν στους δρόμους μεθώντας με το κρασί της ελευθερίας. Την ίδια μέρα, τμήματα του ΕΛΑΣ προωθήθηκαν διακριτικά στα νευραλγικά σημεία της Αθήνας, αποφεύγοντας (ύστερα από σύσταση της εξόριστης κυβέρνησης) τους εντυπωσιακούς σχηματισμούς και τις παρελάσεις.

Ήδη, μέσα σε ατμόσφαιρα αισιοδοξίας και ελπίδας για την απελευθέρωση που ερχόταν, από τις 2 Σεπτεμβρίου 1944, η εξόριστη ελληνική κυβέρνηση του πρωθυπουργού Γεωργίου Παπανδρέου ανασχηματιζόταν στο Κάιρο, προκειμένου να δεχτεί στους κόλπους της υπουργούς από τη μαχόμενη Ελλάδα: Εκπροσώπους της ΠΕΕΑ (Πανελλήνιας Επιτροπής Εθνικής Απελευθέρωσης), του ΕΑΜ και του ΚΚΕ.

Ο αγγλικός στρατός του στρατηγού Σκόμπι μπήκε στην πρωτεύουσα στις 14 Σεπτεμβρίου. Στις 18, έφτασε από το Κάιρο και η κυβέρνηση Γεωργίου Παπανδρέου, ενώ στον Γεώργιο Β' έγινε σύσταση να περιμένει. Η κυβέρνηση εθνικής ενότητας εγκαταστάθηκε στο ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετανία» κι έπειτα, σύσσωμη και συνοδευόμενη από τον Σκόμπι και τους επιτελείς του, ανηφόρησε στην Ακρόπολη. Η έπαρση της ελληνικής σημαίας πραγματοποιήθηκε μέσα σε ατμόσφαιρα συγκίνησης. Μετά, όλοι μαζί επέστρεψαν στο ξενοδοχείο, ενώ πλήθη λαού συνωστίζονταν στην πλατεία. Ο Γεώργιος Παπανδρέου βγήκε στο μπαλκόνι. Προσπάθησε να εκφωνήσει λόγο για τις κυβερνητικές επιλογές αλλά τα πλήθη τον διέκοπταν με συνθήματα, ανάμεσα στα οποία ξεχώριζε έντονα το «λαοκρατία και όχι βασιλιά». Ο Γέρος δε δίστασε:

«Πιστεύομεν και εις την λαοκρατίαν», είπε ακροβατώντας.

Πέντε ημέρες αργότερα, στις 23 του μήνα, η κυβέρνηση ανασχηματιζόταν, χωρίς να αλλάξουν οι συσχετισμοί. Ταυτόχρονα, ο πρωθυπουργός ανάγγειλε την πρόθεσή του να προχωρήσει στον αφοπλισμό των ανταρτών και στον επανεξοπλισμό του κράτους. Οι διαβουλεύσεις κράτησαν βδομάδες, καθώς οι εκπρόσωποι της Αριστεράς υποπτεύονταν όχι άδικα ότι στην πραγματικότητα μεθοδευόταν η αδρανοποίηση του ΕΛΑΣ. Η τελική συμφωνία περιλάμβανε τον αφοπλισμό όλων των ανταρτών και την έναρξη των δικών για τους δοσίλογους και όσους συνεργάστηκαν με τους κατακτητές: Προσδιορίστηκαν για τις 4 Δεκεμβρίου.

Στις 2 Δεκεμβρίου, οι προερχόμενοι από το ΕΑΜ υπουργοί κατάγγειλαν προσπάθεια μονομερούς αφοπλισμού του ΕΛΑΣ και ζήτησαν την ταυτόχρονη διάλυση των «πραιτοριανών του βασιλιά», δηλαδή της ταξιαρχίας Ρίμινι και του Ιερού Λόχου. Ο Παπανδρέου αρνήθηκε προβάλλοντας το επιχείρημα ότι τα δύο σώματα αποτελούσαν μέρος του ελληνικού στρατού. Οι προερχόμενοι από το ΕΑΜ υπουργοί παραιτήθηκαν, δηλώνοντας ότι οι συμφωνίες δεν ισχύουν. Την ίδια μέρα, τα μέλη της (κομμουνιστικής) πολιτοφυλακής αρνήθηκαν να παραδώσουν στη νεοσύστατη εθνοφυλακή. Ο Παπανδρέου πρότεινε να παραιτηθεί, ώστε να σχηματιστεί νέα κυβέρνηση. Συνάντησε την πείσμονα αντίδραση των Άγγλων! Οι στόχοι της αγγλικής διπλωματίας γίνονταν πια ξεκάθαροι, καθώς πρώτο μέλημα των Άγγλων αποδεικνυόταν ότι ήταν η απομόνωση του ΕΑΜ - ΕΛΑΣ. Μέσα στη μέρα, το γενικό στρατηγείο του ΕΛΑΣ ανασυγκροτήθηκε με τους αξιωματικούς του, που αποχώρησαν από το επιτελείο του Σκόμπι.

Η τεράστια ειρηνική διαδήλωση διαμαρτυρίας πραγματοποιήθηκε την επομένη, 3 Δεκεμβρίου, και εξελισσόταν ομαλά στην πλατεία Συντάγματος. Οι χιλιάδες συγκεντρωμένοι απαιτούσαν αφοπλισμό των Ριμινιτών και των Ιερολοχιτών, παράλληλα με τον αφοπλισμό του ΕΛΑΣ και της πολιτοφυλακής. Οι διαδηλωτές απευθύνονταν στην κυβέρνηση που είχε εγκατασταθεί στο ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετανία», απέναντι από το κτίριο της αστυνομικής διεύθυνσης που βρισκόταν στη γωνία Βασιλίσσης Σοφίας και Πανεπιστημίου.

Ξαφνικά κι εντελώς αναίτια, από τη στέγη της αστυνομίας κι από τα προπύλαια των Παλαιών Ανακτόρων, άρχισαν να πέφτουν πυκνοί πυροβολισμοί ενάντια στο άοπλο πλήθος. Στον πανικό που ακολούθησε, κάποιοι ξέφυγαν προς την οδό Πανεπιστημίου. Νέοι πυροβολισμοί τους υποδέχτηκαν, από τα προπύλαια του πανεπιστημίου. Στη ματωμένη άσφαλτο μετρήθηκαν 28 νεκροί. Τα «Δεκεμβριανά» είχαν ξεκινήσει αιματηρά, με στόχο τον έλεγχο της πρωτεύουσας. Ο επίλογος έμελλε να γραφτεί στη Βάρκιζα.

Απέναντι στους 13.500 άνδρες του ΕΛΑΣ συμπαρατάχθηκαν οι περίπου 21.000 άνδρες της ταξιαρχίας Ρίμινι, των ταγματασφαλιτών που ανασυγκροτήθηκαν μέσα σε μια νύχτα, της Εθνοφυλακής, της αστυνομίας και χωροφυλακής και της μηχανοκίνητης αγγλικής ταξιαρχίας που ακροβολίστηκε στην οδό Πατησίων.

Με προσωπική εντολή του πρωθυπουργού της Αγγλίας, Ουίστον Τσόρτσιλ, τα τανκς του

Σκόμπι άρχισαν κανονιοβολισμούς στην Πατησίων, στις 5 Δεκεμβρίου. Οι μάχες γενικεύτηκαν. Συνεχίστηκαν ολόκληρο τον μήνα με τον ΕΛΑΣ να σημειώνει επιτυχίες που δεν είχαν συνέχεια. Στο τρίτο δεκαήμερο του Δεκεμβρίου, όμως, ο ΕΛΑΣ έλεγχε το μεγαλύτερο τμήμα της πρωτεύουσας. Ανήμερα Χριστούγεννα, ο Τσόρτσιλ έφτασε στην Αθήνα συνοδευόμενος από τον υπουργό του των Εξωτερικών, Άντονι Ίντεν. Την επομένη κι ενώ οι μάχες συνεχίζονταν, συγκροτήθηκε σύσκεψη υπό τον Τσόρτσιλ, με συμμετοχή επιτελών του και των πρεσβευτών Βρετανίας, ΗΠΑ, Σοβιετικής Ένωσης και Γαλλίας ως διαιτητών σε μια ανούσια διαπραγμάτευση ανάμεσα στην κυβέρνηση και τους εκπροσώπους του ΕΑΜ. Δε βρέθηκε κοινός τόπος.

Την επομένη, ο Τσόρτσιλ συναντήθηκε με τον αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό και του πρότεινε να αναλάβει αντιβασιλιάς. Ο Δαμασκηνός δέχτηκε. Στις 29, ο Τσόρτσιλ επέστρεψε στην Αγγλία. Στις 31, με «υπόδειξη του Γεωργίου Β'», ο Δαμασκηνός ορκιζόταν αντιβασιλιάς. Η κυβέρνηση Γεωργίου Παπανδρέου παραιτήθηκε. Πρωθυπουργός ανέλαβε (3 Ιανουαρίου 1945) ο Νικόλαος Πλαστήρας, επικεφαλής της «κυβέρνησης κατευνασμού», όπως αποκλήθηκε.

Ο άλλοτε ατρόμητος συνταγματάρχης της Μ. Ασίας (τον αποκαλούσαν «μαύρο καβαλάρη») σχημάτισε την κυβέρνησή του, ενώ στα Τουρκοβούνια, τον Κηφισό και τον Πειραιά οι μάχες μαίνονταν, ανάμεσα στους Άγγλους και στους άνδρες του ΕΛΑΣ. Και η αγγλική αεροπορία βομβάρδιζε ανελέητα χτυπώντας και αμάχους. Η πλάστιγγα έγερνε σε βάρος του ΕΛΑΣ. Στις 12 Ιανουαρίου, μια συμφωνία ανάμεσα στον Σκόμπι και τον ΕΛΑΣ υποχρέωνε τους Ελασίτες να παραδώσουν την πρωτεύουσα και τη Θεσσαλονίκη και να απομακρυνθούν τριάντα χιλιόμετρα από τις δυο πόλεις.

Ο Πλαστήρας βάλθηκε να ειρηνεύσει τη χώρα, παρ' όλες τις πιέσεις των Άγγλων και τις δυσκολίες. Οι συνομιλίες της κυβέρνησής του με την ηγεσία του ΕΑΜ κατέληξαν σε συμφωνία. Στις 12 Φεβρουαρίου του 1945, υπογράφτηκε η συμφωνία της Βάρκιζας, με κυριότερο όρο τη διάλυση του ΕΛΑΣ.

Η «κυβέρνηση κατευνασμού» διατηρήθηκε, συνολικά, 94 μέρες. Από τις 8 Απριλίου 1945, οπότε παραιτήθηκε, ως τις εκλογές της 31ης Μαρτίου 1946, παρέλασαν άλλες τέσσερις κυβερνήσεις. Στο μεταξύ, είχε επέλθει ο διχασμός. Οι εξτρεμιστές της Δεξιάς οργίαζαν στην ύπαιθρο. Το ΚΚΕ κήρυξε αποχή από τις εκλογές της 31ης Μαρτίου, ενώ η επίθεση στο Λιτόχωρο, στις 30 του ίδιου μήνα, θεωρήθηκε η απαρχή του εμφύλιου πολέμου, που ακολούθησε. Όσο για τον Γεώργιο, ήρθε τέλη του χρόνου (1946), μετά από ένα δημοψήφισμα, αλλά δεν πρόλαβε να χαρεί τον θρόνο του. Πέθανε την Πρωταπριλιά του 1947. Η Ελλάδα απαλλάχτηκε από τους βασιλιάδες ειρηνικά, με το δημοψήφισμα της 8ης Δεκεμβρίου 1974.

(protagon.gr, 12.10.2014)